

dr hab. Przemysław Wywiał, prof. UKEN

Kraków, 18 listopada 2024 r.

Kierownik Katedry Bezpieczeństwa Narodowego

Instytut Bezpieczeństwa i Informatyki

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

RECENZJA

osiągnięcia naukowego i aktywności naukowej dr Jolanty Skierskiej w postępowaniu habilitacyjnym (w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia)

Recenzja została przygotowana na podstawie Uchwały nr 1074 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 marca 2024 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej do przeprowadzenia czynności w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr Jolancie Skierskiej. Recenzja ma na celu dokonanie oceny, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

1. Podstawowe dane o Kandydatce

Dr Jolanta Skierska uzyskała w 2006 roku tytuł zawodowy magistra historii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego. Temat pracy magisterskiej: *Ludność parafii zielonogórskiej w latach 1652-1730*; promotor: prof. dr hab. Tomasz Jaworski.

Dwa lata później, w 2008 roku uzyskała dyplom magistra socjologii na Wydziale Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego. Temat pracy magisterskiej: *Ludność Czerwieńska i Otynia w latach 1876-1900 w świetle akt Urzędu Stanu Cywilnego*; promotor: prof. dr hab. Leszek Bełzyt.

Ogłosz

Stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia otrzymała uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29 października 2013 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Ludność Zielonej Góry w latach 1652-1766 w świetle ksiąg metrykalnych*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Leszek Bełzyt, natomiast recenzentami prof. dr hab. Zdzisław Noga i prof. dr hab. Tomasz Jaworski.

Kandydatka od 2013 roku jest związana zawodowo z Uniwersytetem Zielonogórskim. Od 2013 do 2020 roku pracowała w Katedrze Historii Społecznej, Gospodarczej i Wojskowości na Wydziale Ekonomii i Zarządzania: najpierw jako asystent (2013-2014), następnie adiunkt (2014-2020). Obecnie, od 2020 roku, pracuje jako adiunkt w Zakładzie Historii Społecznej w Instytucie Historii na Wydziale Humanistycznym.

Brak informacji o uprzednim ubieganiu się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

2. Informacja o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego

Postępowanie zostało wszczęte 27 marca 2024 roku. W myśl obowiązującego art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora,
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

Ujęte

- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, szczególnie zagranicznej.

3. Ocena aktywności naukowej przedstawionej przez Kandydatkę do oceny wraz z uzasadnieniem, czy wskazane osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny.

a) Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitacyjnego jest wskazana we wniosku monografia naukowa pt.

Bezpieczeństwo społeczne mieszkańców Zielonej Góry w latach 1945-1970, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2023, ss. 490, ISBN 978-83-7842-503-8.

Recenzentami publikacji byli: prof. dr hab. Andrzej Misiuk i prof. dr hab. Grzegorz Strauchold.

b) Dane naukometryczne:

Liczba cytowań w Google Scholar: 4 (ponadto Kandydatka wskazuje na jeszcze przynajmniej 10 cytowań nie uwzględnionych w indeksie)

Indeks Hirscha: 1 (G Indeks – 2)

Liczba autocytowań – ok. 20

Liczba punktów MNiSW za lata 2015-2023 – 439

c) Informacja o liczbie publikacji naukowych, monografii, rozdziałów w monografiach autorstwa lub współautorstwa Kandydatki

W wykazie osiągnięć naukowych Kandydatka przedstawiła 32 pozycje.

Na dorobek składają się zadeklarowane:

- 3 monografie, w tym zgłoszona jako osiągnięcie oraz:

Bezpieczeństwo socjalne mieszkańców Zielonej Góry w latach 1950-1956 w świetle protokołów Komisji Zdrowia oraz Komisji Pracy i Pomocy Społecznej przy Miejskiej Radzie Narodowej w Zielonej Górze, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2019, ISBN 978-83-7842-387-4, ss. 329;

Ludność Zielonej Góry w latach 1652-1766 w świetle ksiąg metrykalnych, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2015, ISBN 978-83-7842-199-3, ss. 295.

- 22 rozdziały w monografiach naukowych, w tym 2 w druku i 2 w języku obcym,
- 2 współredakcje monografii naukowych,
- 5 artykułów w czasopismach naukowych, w tym 1 w druku.

d) Informacja o najważniejszych czasopismach, w ramach których Kandydatka publikowała swoje prace naukowe.

Biorąc pod uwagę liczbę punktów MNiSW można określić, że najważniejszymi czasopismami, w których publikowała Kandydatka są „UR Journal of Humanities and Social Sciences” oraz „Studia Zachodnie” (20 pkt.).

e) Informacja, czy Kandydatka odgrywała znaczącą rolę w ramach powstawania współautorskich prac naukowych

Kandydatka nie wykazała publikacji we współautorstwie (za wyjątkiem redakcji monografii naukowych we współpracy z innymi autorami).

f) Ocena wskazanego przez kandydata osiągnięcia naukowego

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitacyjnego jest wskazana we wniosku monografia naukowa pt. *Bezpieczeństwo społeczne mieszkańców Zielonej Góry w latach 1945-1970*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2023, ss. 490, ISBN 978-83-7842-503-8.

W pracy zastosowano metodę krytyki źródeł historycznych oraz dotychczas opublikowanej literatury naukowej. Użyte metody badawcze zostały tylko wzmiankowane, bez szerszego opisu.

W monografii brakuje jasno sprecyzowanego celu badań, choć Autorka podaje go w swoim autoreferacie. Brakuje również jasno sprecyzowanego problemu badawczego i hipotez badawczych.

Autorka postawiła cztery „problemy badawcze”, choć należałoby je raczej uznać za hipotezy:

1. Bezpieczeństwo społeczne w Zielonej Górze było na najniższym poziomie w pierwszych miesiącach powojennych.

Ogółem

2. Największym zagrożeniem dla bezpieczeństwa w mieście w latach 1945-1970 była przestępczość.

3. Władze miejskie w latach 1945-1970 podejmowały działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa społecznego w Zielonej Górze i mogły pochwalić się istotnymi osiągnięciami w tym zakresie.

4. Największe trudności wiązały się z zapewnieniem bezpieczeństwa lokalowego i zdrowotnego w Zielonej Górze.

Potwierdzone zostały punkty pierwszy i czwarty, natomiast drugi i trzeci – częściowo: co ciekawe, Autorka w Zakończeniu pisze o „tezach”.

Kwestie metodologiczne niestety nie zostały dopracowane i wymagałyby uzupełnienia.

Brakuje również wyjaśnienia niektórych pojęć, których Autorka używa w pracy, np. „bezpieczeństwo mieszkaniowe” (można się tylko domyślać, iż jest ono tożsame z zaproponowanym przez Autorkę rozumieniem terminu „bezpieczeństwo lokalowe”) czy „bezpieczeństwo higieniczno-sanitarne”, przy którym Autorka przytacza jedynie definicję „bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego”, nie wyjaśniając jednak czy uważa te dwa terminy za tożsame.

Struktura monografii została przemyślana i ułożona w sposób logiczny. Licząca 490 stron praca składa się z dwunastu rozdziałów, podzielonych na podrozdziały, uzupełnionych Wstępem, Zakończeniem, Bibliografią, Spisem tabel i wykresów, Wykazem skrótów oraz Podziękowaniami.

Uzasadnienie przyjętych cezur czasowych nie budzi zastrzeżeń.

W pierwszym rozdziale zaprezentowano problem bezpieczeństwa społecznego i socjalnego jako przedmiotu badań. Autorka omówiła terminologię bezpieczeństwa, najważniejsze definicje i klasyfikację, trudności związane z badaniem bezpieczeństwa, bezpieczeństwo społeczne i bezpieczeństwo socjalne, a także zagrożenia dla bezpieczeństwa.

Rozdział drugi obejmuje dzieje Zielonej Góry do zakończenia drugiej wojny światowej. W pierwszym podrozdziale przedstawiono początki osadnictwa i rozwój miasta do końca XVIII wieku, natomiast w drugim jego funkcjonowanie w XIX stuleciu i potem do 1945 roku.

Trzeci rozdział Autorka poświęciła sytuacji społeczno-politycznej w Zielonej Górze w latach 1945-1970, skupiając się na takich zagadnieniach jak: struktura lokalnych władz; ludność, gospodarka i początki organizacji życia społecznego w mieście; aprowizacja w mieście; nastroje ludności – zarys problematyki.

W czwartym rozdziale dokonano analizy możliwości podjęcia pracy zawodowej w kontekście bezpieczeństwa społecznego. Autorka omówiła problemy dokształcania dorosłych i ich aktywizacji zawodowej oraz funkcjonowania żłobków i przedszkoli. Dodatkowo wyróżniła tutaj trzy podokresy: 1945-1950; 1951-1956 oraz 1957-1970.

Piąty rozdział poświęcony został funkcjonowaniu opieki społecznej oraz pomocy społecznej jako ważnym czynnikom wpływającym na bezpieczeństwo mieszkańców miasta. Autorka dokonała analizy problemu również wyodrębniając trzy podokresy: 1945-1950; 1951-1956 oraz 1957-1970.

Z kolei zagadnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego ludności poświęcony został rozdział szósty. W analogicznych jak wyżej podokresach przedstawiono funkcjonowanie lecznictwa zamkniętego, otwartego i przyzakładowego, oraz omówiono zagrożenia dla bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Zielonej Góry.

W rozdziale siódmym Autorka zaprezentowała problematykę bezpieczeństwa mieszkaniowego.

W rozdziale ósmym przedstawiono zagadnienie przestępczości w mieście i jej wpływu na bezpieczeństwo mieszkańców. W podokresie 1945-1950 dokonano analizy problematyki włamań, kradzieży i rozbojów; przestępczości gospodarczej; działalności antypaństwowej; żebractwa i włóczęgostwa jako czynników sprzyjających przestępczości; zwalczania przestępczości i profilaktyki. Z kolei omawiając lata 1951-1956 Autorka skupiła się na chuligaństwie; włamaniach, kradzieżach i rozbojach; przestępczości gospodarczej; wykroczeniach drogowcy i wypadkach komunikacyjnych; przestępczości nieletnich; działalności antypaństwowej; zwalczaniu przestępczości i profilaktyce. Analizując ostatni podokres, 1957-1970, do powyższego katalogu Autorka dołączyła jeszcze problem prostytucji jako czynnika towarzyszącego przestępczości.

Następne trzy rozdziały poświęcone zostały bezpieczeństwu higieniczno-sanitarnemu (IX); problemowi nadużywania alkoholu w kontekście bezpieczeństwa społecznego (X); bezpieczeństwu pożarowemu (XI).

W ostatnim rozdziale, dwunastym, Autorka zaprezentowała zagadnienie bezpieczeństwa społecznego mniejszości narodowych i etnicznych: ludności autochtonicznej, niemieckiej, ukraińskiej, romskiej i pozostałych.

Na szczególną uwagę zasługuje bardzo obszerna bibliografia, świadcząca o przeprowadzeniu bardzo wnikliwej i rzetelnej kwerendy. Składają się na nią: akty prawne (69 pozycji); archiwalia

(zbiory Archiwum Państwowego w Zielonej Górze oraz Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Oddział w Poznaniu); źródła drukowane (11); opracowania (325); materiały prasowe (213); publikacje internetowe (18).

W mojej ocenie wyniki badań przedstawione w przedmiotowej monografii są nowatorskie i w sposób istotny wypełniają istniejącą dotąd lukę w badaniach nad zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem na poziomie lokalnym, w tym przypadku Zielonej Góry. Wskazać tu należy jej wysoki poziom merytoryczny oraz interdyscyplinarny charakter, obejmujący nauki historyczne, socjologię i nauki o bezpieczeństwie. Również od strony redakcyjnej opracowanie monografii jest bardzo staranne i prawidłowe. Badania Autorki stanowią istotny wkład w rozwój nauk humanistycznych w dziedzinie historia.

g) Informacja o spełnieniu przez Kandydatkę kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową

- kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Kandydatka w autoreferacie przedstawiła 2 międzynarodowe i 1 krajowy projekty badawczy, w którym uczestniczyła jako współwykonawca lub koordynator:

- a) realizowany w latach 2013-2015 międzynarodowym projekt unijny „Dolne Łużyce i południowa część województwa lubuskiego. Krajobraz kulturowy w centrum Europy” (WTBR.03.01.00-54-018/10) – współwykonawca,
- b) realizowany w latach 2005-2013 przez Uniwersytet Zielonogórski oraz Brandenburgische Technische Cottbus-Senftenberg projekt „Zielona Góra – Cottbus. Historia miast i regionów” – współwykonawca,
- c) realizowany w latach 2016-2017 projekt badawczy „Epoka przemysłowa w miastach okręgu zielonogórskiego” – koordynator.

- międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową.

Jedna z monografii nominowana do Lubuskiego Wawrzynu Naukowego 2015.

Uy. 29

- wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Kandydatka wykazała wygłoszenie referatów na 19 konferencjach międzynarodowych i krajowych.

- udział w komitetach naukowych i organizacyjnych konferencji naukowych

Kandydatka wykazała 1 konferencję, w której Komitecie organizacyjnym pracowała. Ponadto brała udział w organizacji 1 seminarium szkoleniowego.

- udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Kandydatka nie wykazała pracy w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism.

- opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich

Kandydatka nie wykazała pełnienia funkcji opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim.

- informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę - otrzymane nagrody i wyróżnienia

Kandydatka nie wykazała otrzymanych nagród i wyróżnień.

- udział w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach

Kandydatka jest obecnie członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Towarzystwa Studiów Łużyckich.

- kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami

Kandydatka nie wykazała pełnienia funkcji kierownika projektów realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Pełniła za to funkcję koordynatora projektu badawczego.

Uygiat

- osiągnięcia dydaktyczne w zakresie popularyzacji nauki

Kandydatka wykazała, że realizowała zajęcia dydaktyczne (wykłady, ćwiczenia) na następujących kierunkach studiów: Bezpieczeństwo Narodowe, Ekonomia, Logistyka, Zarządzanie, Automatyka i robotyka, Elektrotechnika.

Podkreślić należy, iż Kandydatka jest bardzo aktywna w działaniach na rzecz popularyzacji nauki, szczególnie w swojej społeczności lokalnej – co zasługuje na szczególnie pozytywną ocenę.

- opieka naukowa nad studentami

Kandydatka prowadziła proseminarium i seminarium licencjackie (była promotorem 28 prac licencjackich). Zrecenzowała również 103 prace licencjackie i 181 prac magisterskich na kierunkach Bezpieczeństwo Narodowe i Historia.

- staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Kandydatka nie wykazała stażów.

- wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadanie publiczne lub przedsiębiorców

Kandydatka zrealizowała ekspertyzę dotyczącą stanu kultury na terenie województwa lubuskiego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w ramach Programu Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego.

- recenzowanie projektów międzynarodowych i krajowych

Kandydatka nie wykazała recenzji projektów międzynarodowych i krajowych.

- recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych

Kandydatka nie wykazała recenzji publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

- osiągnięcia organizacyjne

Kandydatka wykazała szereg osiągnięć organizacyjnych. Była członkiem uczelnianego zespołu przygotowującego dokumentację do przekształcenia kierunku Bezpieczeństwo Narodowe I i II stopnia z profilu akademickiego na praktyczny. Brała udział w pracach zespołu

przygotowującego obchody 15-lecia Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jest członkiem Rady Dyscypliny Historia i pełni funkcję jej sekretarza. Uczestniczyła również w posiedzeniach Komisji ds. Doktoryzowania. Pełniła funkcję tutora kierunkowego dla studentów Bezpieczeństwa Narodowego. Odpowiadała też za opracowanie i aktualizację sylabusów do 12 przedmiotów, w tym przeznaczonego dla studentów programu Erasmus.

Dorobek Kandydatki dołączony do wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego obejmuje m.in.: 3 monografie; 22 rozdziały w monografiach naukowych (w tym 2 w języku obcym); 2 współredakcje monografii naukowych; 5 artykułów w czasopismach naukowych. Publikacje te mieszczą się w dyscyplinie naukowej Historia. Kandydatka uczestniczył ponadto aktywnie w konferencjach naukowych, w tym o charakterze międzynarodowym. Posiada również szereg osiągnięć o charakterze organizacyjnym. Niewątpliwie specjalizuje się w tematyce historii lokalnej, o czym świadczą zarówno publikacje, jak i inne projekty, w tym o charakterze popularyzującym naukę. Niektóre publikacje mają charakter interdyscyplinarny łącząc historię z socjologią czy nawet naukami o bezpieczeństwie.

W mojej ocenie Kandydatka spełnia wszystkie wymagania co do osoby ubiegającej się o stopień naukowy doktora habilitowanego, mianowicie:

- 1) posiadanie stopnia naukowego doktora – wymaganie jest spełnione,
- 2) posiadanie w dorobku 1 monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a – wymaganie jest spełnione; monografia ta stanowi znaczny wkładu w rozwój określonej dyscypliny – wymaganie jest spełnione,
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, szczególnie zagranicznej – wymaganie spełnione.

Kandydatka spełnia zatem wymagania art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 487) nadania stopnia doktora habilitowanego.

W świetle powyższego uważam, że istnieją wszelkie podstawy do kontynuowania dalszych czynności postępowania w sprawie nadania dr Jolancie Skierskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego przed komisją habilitacyjną i popieram wniosek o dopuszczenie Kandydatki do kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego.

Przemysław Urvist